

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

BULDU VE DİĞERLERİ / TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru No. 14017/08)

KARAR

STRAZBURG

3 Haziran 2014

*İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde
kesinleşecek olup bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.*

Buldu ve diğerleri / Türkiye Davasında,*Başkan*

Guido Raimondi,

Yargıçlar

Işıl Karakaş,

András Sajó,

Nebojša Vučinić,

Egidijus Kūris,

Robert Spano,

Jon Fridrik Kjølbro,

ve Daire Yazı İşleri Müdürü Stanley Naismith'in katılımıyla, Daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Daire), 13 Mayıs 2014 tarihinde gerçekleştirilen müzakerelerin ardından, yukarıda belirtilen tarihte, aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Davanın temelinde, T.C. vatandaşları olan Çağlar Buldu, Barış Görmez, Ersin Ölgün ve Nevzat Umdu'nun ("başvuranlar"), İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca 17 Mart 2008 tarihinde, Mahkeme'ye, Türkiye Cumhuriyeti aleyhinde yapmış oldukları başvuru (No. 14017/08) yer almaktadır.

2. Başvuranlar, Mahkeme önünde İzmir'de görevini icra eden Avukat T. Alsancak tarafından temsil edilmişlerdir. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise, kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuranlar, özellikle vicdani retçi statüsünü kazanabilmek için maruz kaldıkları kovuşturmaların ve mahkûm edildikleri cezaların, Sözleşme'nin 3., 5., 6., 7., 9. ve 13. maddelerini ihlal ettiğini iddia etmektedirler.

4. Başvuru, 13 Mayıs 2009 tarihinde Hükümete tebliğ edilmiştir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

1. Başvuranlar Çağlar Buldu, Barış Görmez, Ersin Ölgün ve Nevzat Umdü sırasıyla 1983, 1978, 1979 ve 1972 doğumludurlar. Başvurunun yapıldığı sırada Isparta Askeri Cezaevi'nde tutuklu bulunan Barış Görmez isimli başvuran dışında diğer başvuranlar, İstanbul ve İzmir'de ikamet etmektedirler. Başvuranlar Yehova Şahitleridirler. Başvuranlar, İncil'i okuduklarını ve İşaya'nın "onlar artık savaş için eğitim vermeyecek" ifadelerine riayet etmek amacıyla askerlik hizmetini yerine getirmeyi reddettiklerini beyan etmişlerdir.

2. Davanın koşulları, başvuranlar tarafından ifade edildiği şekilde, aşağıdaki gibi özetlenebilir.

A. Başvuran Çağlar Buldu Hakkında

1. Başvuran Aleyhine Yürütülen Ceza Yargılaması

3. Başvuran 18 Kasım 2004 tarihinden itibaren, dini inançları nedeniyle askerlik hizmetini yerine getirmeyi reddettiğini bir çok defa askeri makamlara bildirmiştir.

4. Başvuran, zorunlu askerlik hizmetinin yerine getirilmesiyle ilgili olarak muafiyet elde etmenin mümkün olamayacağına dair 25 Kasım 2004 tarihinde bilgilendirilmiştir.

5. İlgili, 27 Nisan 2005 tarihinde, celp üzerine Çağlayan Polis Merkezi Amirliği'ne gitmiştir. Ardından, ilgili Kağıthane Askerlik Şubesi'ne götürülmüştür ve burada askere alım listesine kaydına ilişkin belgeleri imzalamayı reddetmiştir. Böylelikle, başvuran yakalanarak tutuklanmış ve

Maslak Askeri Cezaevi'ne konulmuştur. Başvuran ertesi gün, Kastamonu'daki birliğine teslim edilmiştir.

6. Başvurana, 29 Nisan 2005 tarihinde, bir defa daha yukarıda belirtilen belgeleri imzalama, silah tutma ve üniformasını giyme konusunda emir verilmiş ancak bu husuları yerine getirmeyi reddetmiştir.

7. Başvuran, 2 Mayıs 2005 tarihinde, Ankara'da askeri hâkim önüne çıkarılmıştır ve söz konusu hâkim, başvuranın yeniden tutuklanmasına karar vermiştir (1 No.lu Dava).

8. Ankara Jandarma Genel Komutanlığı Askeri Mahkemesi, 26 Mayıs 2005 tarihinde, ilgilinin serbest bırakılmasına karar vermiştir. Dört gün sonra, başvuran tekrar Kastamonu'daki birliğine götürülmüştür.

9. Başvuran, 31 Mayıs 2005 tarihinde, askere alım işlemleriyle ilgili belgeleri imzalamayı yeniden reddetmiştir.

10. Başvuran, Askeri Ceza Kanunu'nun ("ACK ") 87. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, emre itaatsizlik eylemleri nedeniyle 1 Haziran 2005 tarihinde yakalanmış ve tutuklanarak Mamak Askeri Cezaevi'ne konulmuştur (2 No.lu Dava).

11. Başvuran, 4 Temmuz 2005 tarihinde, serbest bırakılmıştır.

12. Başvuran, 7 Temmuz 2005 tarihinde, kendisine yeniden yukarıda belirtilen belgeleri imzalaması yönünde emir verilen Kastamonu'daki birliğine götürülmüştür. Başvuran, söz konusu belgeleri imzalamayı reddetmiş ve kendisine alternatif sivil hizmette bulunma imkânının verilmesini talep etmiştir.

13. Ayrıca başvuran, 11 Temmuz 2005 tarihinde, ACK'nın 87. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, emre itaatsizlikte ısrar nedeniyle yeniden yakalanmıştır (3 No.lu Dava).

14. Başvuran, 15 Eylül 2005 tarihinde, Ankara Jandarma Genel Komutanlığı Askeri Mahkemesi tarafından serbest bırakılmıştır. Başvuran, Kastamonu'daki birliğine geri götürülmüştür.

15. Ankara Jandarma Genel Komutanlığı Askeri Mahkemesi, 9 Şubat 2006 tarihinde, emre itaatsizlikte ısrar etmekten dolayı başvuran aleyhine açılan üç davanın birleştirilmesine karar vermiştir (1, 2 ve 3 No.lu Davalar).

16. Başvuran aleyhine 2 Mart 2006 tarihinde açılan başka bir dava da, Askeri Mahkeme, 20 Kasım 2006 tarihinde, ilgilinin emre itaatsizlikte ısrar etmekten suçlu olduğuna karar vermiş ve başvurunu beş ay hapis cezasına mahkûm etmiştir (4 No.lu Dava). Askeri Yargıtay, söz konusu kararı 29 Mayıs 2007 tarihinde onamıştır. Askeri Başsavcı, 20 Eylül 2007 tarihinde, başvuranın yaptığı karar düzeltme talebini reddetmiştir.

17. Bu arada, birleştirilmiş üç dava ile ilgili olarak (1, 2 ve 3 No.lu Davalar), Ankara Jandarma Genel Komutanlığı Askeri Mahkemesi, 8 Şubat 2007 tarihinde, emre itaatsizlikte ısrar etmekten dolayı başvuranın suçlu olduğuna karar vermiş ve başvurunu yedi ay on beş gün hapis cezasına mahkûm etmiştir. Başvuran, 26 Mart 2007 tarihinde, temyiz başvurusunda bulunmuştur. Dosya, söz konusu temyiz başvurusunun sonucu hakkında bilgi içermemektedir.

18. Başvuran, 2008 yılının Mart ayında terhis edilmiştir.

19. Diğer taraftan, Ankara Jandarma Genel Komutanlığı Askeri Mahkemesi, dosyada bulunan unsurlara dayanarak, 29 Nisan, 31 Mayıs ve 7 Temmuz 2005 tarihlerinde meydana gelen olaylar nedeniyle, 16 Aralık 2009 tarihinde, başvuranın emre itaatsizlikte ısrar etmekten suçlu olduğuna karar vermiş olup, başvurunu toplam yedi ay, on beş gün hapis cezasına mahkûm etmiş ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermiştir. Dosyada, başvuranın 23 Aralık 2009 tarihinde temyiz başvurusunda bulunduğu belirtilmiştir ancak bu başvurunun sonucu hakkında herhangi bir bilgi yer almamaktadır.

20. Ayrıca, başvurana karşı başka birçok ceza kovuşturmasının yürütüldüğü ve bir askeri mahkeme tarafından, başvuranın, emre itaatsizlikte ısrar etme eylemleri nedeniyle özgürlüğünden mahrum bırakıcı çeşitli cezalara mahkûm edildiği dosyadan anlaşılmaktadır. İlgilinin, bu kovuşturmalar çerçevesinde birçok defa tutuklandığı ve hakkında verilen

bazı cezaların kesinleştiği dosyadan ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte, başvuranın askerlik hizmeti yapmaya elverişli olup olmadığının anlaşılması için tıbbi muayenelerden geçtiği ve bu muayeneler sonucunda askerliğe elverişli olduğuna karar verildiği dosyadan anlaşılmaktadır.

2. Başvuran Tarafından Yapılan Suç Duyuruları ve Sonrasında Yürütülen Yargılama

21. Bu arada başvuran, Mamak Askeri Cezaevinde tutuklu bulundurulması hakkında, hukuku aykırı olarak hürriyetinden yoksun kılma/veya zorla alıkoyma nedeniyle askeri yetkililer aleyhinde 25 Şubat 2006 tarihinde suç duyurusunda bulunmuştur. Aynı gün, başvuranın avukatı, Afyon Cumhuriyet Savcısı'ndan müvekkilinin tahliye edilmesini talep etmiştir. Bu talepte, ilgilinin Mamak Askeri Cezaevinde insanlık dışı muamelelere maruz kaldığı da iddia edilmiştir.

22. Başvuranın anlatımına göre, iddia ettiği kötü muamelelere ilişkin şikâyeti, Ankara Jandarma Genel Komutanlığı tarafından 25 Nisan 2007 tarihinde reddedilmiştir.

23. Yukarıda belirtilen hürriyetinden yoksun kılma/veya zorla alıkoyma hakkındaki şikâyet ile ilgili olarak, Hava Kuvvetleri Komutanlığı Askeri Savcı'nın 15 Aralık 2012 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verdiği dosyadan anlaşılmaktadır. Ancak, dosyada, kovuşturmaya yer olmadığına dair karara karşı başvuranın itiraz edip etmediği konusunun tespit edilmesine imkân verecek bir bilgi bulunmamaktadır.

B. Başvuran Barış Görmez Hakkında

1. Başvuran Aleyhinde Yürütülen Ceza Yargılamaları

24. Başvuran, 16 Şubat 2006 tarihi itibarıyla, vicdani nedenler dolayısıyla askerlik hizmetini yerine getirmeyi reddettiğini birçok defa askeri makamlara bildirmiş ve kendisine alternatif sivil hizmette bulunma imkanının tanınmasını talep etmiştir. İlgiliye, 19 Nisan 2007 tarihinde, bu

zorunlu hizmetten muaf tutulmanın imkansız olduğuna ve askerlik hizmetini reddetmesi halinde bakaya olarak değerlendirilebileceğine ilişkin bilgi verilmiştir.

25. Başvuran, 22 Ekim 2007 tarihinde, yakalandığı ve İstanbul İl Jandarma Komutanlığı'na teslim edildiği askerlik şubesine gitmiştir. Başvuran, 3 Kasım 2007 tarihine kadar aynı komutanlığa bağlı Maslak Askeri Cezaevinde tutulmuştur.

26. Başvuran, 4 Kasım 2007 tarihinde, Antalya'daki birliğine teslim edilmiştir. Ertesi gün, başvurana, askeri üniforma giymesi için emir verilmiştir ancak başvuran bunu yapmayı reddetmiştir. Bu sebeple başvuran, askeri hakim önüne çıkarılması için Isparta'ya gönderilmiştir. Ardından başvuran, 7 Kasım 2007 tarihinde, tutuklu sayımına katılmayı reddettiği Isparta Askeri Cezaevi'ne götürülmüştür.

27. Başvuran, 21 Kasım 2007 tarihinde, ACK'nın 88. maddesine dayanarak hizmetten tamamen sıyrılmak kastıyla emre itaatsizlikte ısrar etmekle suçlanmıştır.

28. Yetkili askeri mahkeme, 10 Aralık 2007 tarihinde, başvuranın geçici olarak serbest bırakılmasına karar vermiştir. Başvuranın serbest bırakılmasının ardından, Antalya'daki birliğine geri dönmüştür. Başvurana, 12 Aralık 2007 tarihinde, askeri üniforma giymesi için yeniden emir verilmiştir ancak başvuran bir defa daha bunu reddetmiştir. Başvuran, iki gün sonra, tutuklanmasına karar veren askeri hakim önüne yeniden çıkarılması için Isparta'ya sevk edilmiştir.

29. Başvuranın itaatsizlikte ısrarı nedeniyle, sırasıyla ACK'nın 87. maddesinin 1.fıkrası ve 88. maddesiyle öngörülen "emre itaatsizlikte ısrar" ve "toplu asker karşısında yapılan emre itaatsizlik" suçlarından hakkında ceza davaları açılmıştır.

30. Isparta Askeri Mahkemesi, 16 Ocak 2008 tarihinde, söz konusu davaların birleştirilmesine karar vermiştir.

31. Askeri Mahkeme, 12 Mart 2008 tarihinde, başvuranı 5 ile 12 Aralık 2007 tarihlerinde verilen emirleri reddetmesi nedeniyle suçlu bulmuş ve

toplamda on bir ay, yirmi gün hapis cezasına mahkum etmiştir. Askeri Yargıtay, 27 Ağustos 2008 tarihinde, söz konusu kararı onamıştır.

32. Askeri Mahkeme, 27 Ağustos 2009 tarihinde, başvuranın 14 Mart ile 11 Nisan 2009 tarihlerinde verilen emirleri reddetmesi nedeniyle, başvuranın suçlu olduğuna karar vermiş ve beş ay, beş gün hapis cezasına mahkum etmiştir. Başvuran, 8 Ekim 2009 tarihinde, temyiz başvurusunda bulunmuştur.

33. Askeri Mahkeme, 19 Kasım 2009 tarihinde, başvuranın 30 Haziran ile 6 Eylül 2008 tarihlerinde verilen emirleri reddetmesi nedeniyle, başvuranın suçlu olduğuna karar vermiş ve başvuranı, işlediği her suç için yedi ay, on beş gün hapis cezasına mahkum etmiştir.

34. Askeri başsavcısının, 1 Aralık 2009 tarihinde, ilgili tarafından 8 Ekim 2009 tarihinde yapılan temyiz başvurusunu reddettiği dosyadan anlaşılmaktadır.

35. Diğer taraftan, başvuran hakkında birçok ceza kovuşturması başlatılmıştır ve başvuran, askeri mahkeme tarafından, birçok emre itaatsizlikte ısrar suçu nedeniyle özgürlükten mahrum bırakıcı farklı cezalara mahkum edilmiştir. İlgili, defalarca gözaltına alınmış, bu kovuşturmalar çerçevesinde tutuklanmıştır ve kendisine verilen cezaların bazıları kesinleşmiştir.

36. Ayrıca başvuran, askerlik hizmetini yapmaya elverişli olup-olmadığının belirlenmesi amacıyla sağlık muayenelerine tabi tutulmuştur. Gülhane Askeri Tıp Akademisi tarafından, 24 Ağustos 2011 tarihinde düzenlenen rapora göre, başvuranın askerlik hizmetini yapmaya elverişli olduğu tespit edilmiştir.

37. Dosyadaki delillerden, başvuranın yeniden özgürlükten mahrum bırakıcı cezalara mahkum edileceği ve aynı suçlardan yeni kovuşturmalarla karşı karşıya kalacağı anlaşılmaktadır.

2. Başvuran Tarafından Yapılan Suç Duyuruları ve Sonrasında Yürütülen Yargılama

38. Başvuran, 16 Kasım 2007 tarihinde, kötü muameleye maruz kaldığı iddiasıyla İstanbul Hasdal Askeri Savcılığına suç duyurusunda bulunmuştur. Başvuran şikâyetinde, Maslak Askeri Cezaevi'nde tutuklu bulunduğu sırada 31 Ekim 2007 tarihinde, tutukluluğundan sorumlu kişilerin kendisine hakaret ettiklerini ve kendisini tehdit ettiklerini iddia etmiştir.

39. İstanbul Hasdal Askeri Savcısı, 30 Nisan 2008 tarihinde, görevsizlik kararı vermiştir. Dosyada, söz konusu şikâyetin devamıyla ilgili olarak yeterince bilgi yer almamaktadır.

C. Başvuran Ersin Ölgün Hakkında

40. Başvuran 15 Mart 2005 tarihi itibarıyla, dini inancı nedeniyle askerlik hizmetini yerine getirmeyi reddettiğini birçok defa askeri makamlara bildirmiş ve kendisine, alternatif sivil hizmette bulunma imkanının verilmesini talep etmiştir.

41. Başvuran, 7 Aralık 2005 tarihinde, Konak Askerlik Şubesi'ne gitmiştir ve şubede kendisine asker kaçağı oldu için arandığına dair bilgi verilmiştir.

42. Askeri Ceza Kanunu'nun 63. maddesinin 1. fıkrasının –a) bendine dayanılarak başvuran hakkında, 2005 yılının Mart, Temmuz ve Aralık ayları çağrı dönemleri için bakaya kalmak suçundan askeri ceza mahkemesi önünde iki kamu davası açılmıştır.

43. Başvuran, 15 Mayıs 2006 tarihinde, özgürlükten mahrum bırakıcı cezalara mahkum edilmiştir ve ardından bu cezalar hafifletilerek 2000 Türk lirası para cezasına çevrilmiştir. Başvuran, 3 Temmuz 2006 tarihinde temyiz başvurusunda bulunmuştur.

44. Diğer taraftan, 5 Ekim 2006 tarihinde yürürlüğe giren sivilin yargılanması için askeri mahkemelerinin yetkilerinin kaldırılmasını kapsayan 5530 sayılı Kanunun kabul edilmesinin ardından, Askeri Yargıtay,

7 Kasım 2006 tarihinde başvuran hakkındaki dosyaları adli yargı düzenine tabi mahkemelere sevk etmiştir.

45. Başvuran, 9 Temmuz 2007 tarihinde, İzmir Sulh Ceza Mahkemesine savunma dilekçesini sunmuştur. Sulh Ceza Mahkemesi, 7 Aralık 2007 tarihinde, başvuranı, özgürlükten mahrum bırakıcı aynı cezalara (yukarıdaki 47. paragraf) ve ardından bu cezaları hafifleterek 2.000 Türk lirası para cezasına mahkum etmiştir. İlgili, söz konusu karara karşı temyiz başvurusunda bulunmuştur.

Dosyada, bu temyiz başvurusunun sonucuyla ilgili olarak herhangi bir bilgi verilmemektedir.

46. İzmir Sulh Ceza Mahkemesi, 8 Mayıs, 11 Eylül 2008 ve 7 Temmuz ile 4 Kasım 2009 tarihlerinde, başvuranı özgürlükten mahrum bırakıcı cezalara mahkum etmiş, ardından bu cezalar 2000 Türk lirasını aşmayan bir para cezasına çevrilerek hafifletilmiştir. Bu meblağların 2.000 Türk lirasından az olması nedeniyle, söz konusu kararlara karşı temyiz yolu açık değildir.

47. Pendik Sulh Ceza Mahkemesi, 1 Şubat 2010 tarihinde, başvuranı üç ay, on gün hapis cezasına mahkum etmiş ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermiştir.

48. Dosyada yer alan unsurlara göre, başvuran, askerlik hizmetini yerine getirmeyi ısrarlı bir şekilde reddetmesi nedeniyle, yeni ceza kovuşturmalarıyla karşı karşıya kalmaktadır; dolayısıyla başvuranın, gelecek çağrı dönemleriyle ilgili olarak, bakaya kalmak suçundan özgürlükten mahrum bırakıcı yeni cezalara mahkum olma riski bulunmaktadır.

D. Başvuran Nevzat Umdü Hakkında

49. Başvuran 27 Kasım 2004 tarihinden itibaren, dini inancı nedeniyle askerlik hizmetini yerine getirmeyi reddettiğini birçok defa askeri makamlara bildirmiş ve kendisine, alternatif sivil hizmette bulunma

imkanının verilmesini talep etmiştir. Bu zorunlu hizmeti yerine getirmekten muaf tutulma imkanının bulunmadığına dair başvurana bilgi verilmiştir.

50. Başvuran hakkında, ACK'nın 63. maddesinin 1. fıkrasının a) bendine dayanılarak, farklı celp dönemlerinde bakaya kalmak suçundan, askeri ceza mahkemesi önünde 24 Ocak 2005 tarihinden itibaren seri halinde kamu davaları açılmıştır.

51. Başvuran, 9 Mayıs 2005 tarihinde, iki ay, on beş gün hapis cezasına mahkum edilmiştir ancak bu ceza 1.113 Türk lirası para cezasına çevrilerek hafifletilmiştir.

52. Sivillerin yargılanması için askeri mahkemelerinin yetkilerinin kaldırılmasını kapsayan 5 Ekim 2006 tarihinde yürürlüğe giren 5530 sayılı Kanunun kabul edilmesinin ardından, başvuran hakkında yürütülen davaların dosyaları, adli yargı organlarına sevk edilmiştir.

53. Gaziantep Askeri Mahkemesi, 1 Kasım 2006 tarihinde, Hatay Sulh Ceza Mahkemesi lehine görevsizlik kararı vermiştir.

54. Bir istinabe komisyonunun kurulmasının ardından, başvuran, 12 Kasım 2007 tarihinde savunma dilekçesini sunmuştur.

Hatay Sulh Ceza Mahkemesi, 11 Haziran 2008 tarihinde, başvurana, temyizi kabil olmayan bir para cezasına mahkum etmiştir; dolayısıyla bu mahkumiyet kararı kesinleşmiştir. Para cezası ödeme emri, 4 Temmuz 2008 tarihinde ilgiliye tebliğ edilmiştir.

55. Bu arada başvuran, askerlik hizmetine elverişli olup olmadığının belirlenmesi için sağlık muayenelerinden geçmiştir.

Haydarpaşa Askeri Hastanesi'nin askeri birimi tarafından, 24 Ekim 2008 tarihinde, ilgilinin obezite hastası olması nedeniyle, askerlik hizmetini yerine getirmeye elverişli olmadığına karar vermiştir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULANMASI

56. Somut olaya ilişkin ilgili iç hukuk ve uygulaması, *Ülke / Türkiye Kararı*'nda (No. 39437/98, §§ 42-47, 24 Ocak 2006) açıklanmaktadır.

HUKUKÎ DEĞERLENDİRME

57. Başvuranlar, Sözleşme'nin 3, 5, 6, 7, 9, ve 13. maddelerinin ihlal edildiğini iddia etmektedirler.

I. KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA

58. Hükümet, iki başvuranın mağdur sıfatının bulunmadığına ilişkin olarak, bir kabul edilemezlik itirazı ileri sürmektedir.

A. Hükümetin İleri Sürdüğü İtiraz Hakkında

63. Hükümet, başvuranlar Buldu ve Umdu'nun mağdur sıfatı taşımadığına ilişkin olarak, bir kabul edilemezlik itirazı ileri sürmektedir. Hükümet, bu iki başvuranın Mahkeme'ye başvurmasının kendilerine fayda sağlamayacağı kanaatindedir. Bu bağlamda Hükümet, Buldu'nun terhis edildiğini ve Umdu'nun ise obezite hastası olması nedeniyle askerlik hizmetini yerine getirmeye elverişli olmadığı sonucuna varıldığını belirtmektedir.

64. Başvuranlar bu iddiaya karşı itiraz etmektedirler.

65. Mahkeme, daha önce de birçok yargılama yapılması ve ceza verilmesi sonucunda başvuranın terhis edildiğini tespit ettiği *Feti Demirtaş/Türkiye Davası* (No. 5260/07, § 77, 17 Ocak 2012) çerçevesinde benzer bir itirazı reddettiğini hatırlatmaktadır.

Mahkeme, mevcut somut olayın bu davayla benzerlik teşkil ettiği kanısındadır. Bu durumda Mahkeme, Buldu'nun terhis edilmesine ve Umdu'nun askerlik için yetersiz olduğuna dair kararların, – daha önce anılan *Feti Demirtaş Davası*nda verilen ihtilaflı karar gibi – birçok kez yargılama yapılması ve cezalandırılması sonucunda verilmiş olmaları sebebiyle, söz konusu kararlarda Hükümetin herhangi bir şekilde telafi yoluna giderek Sözleşme'nin ihlalini kabul etmediğini gözlemlemektedir. Mahkeme, bu sebeple, somut olayda başvuranlar Buldu ve Umdu'nun,

Sözleşme'nin 34. maddesi anlamında, haklarının ihlal edilmesi nedeniyle mağdur olduklarını hala ileri sürebilecekleri kanısındadır. Dolayısıyla Mahkeme, Hükümetin itirazını reddetmektedir.

B. Sözleşme'nin 6. Maddesine İlişkin Şikâyetler Hakkında

1. Başvuranlar Çağlar Buldu, Ersin Ölgün ve Nevzat Umdü Hakkında

66. Başvuranlar Buldu, Ölgün ve Umdü, Sözleşme'nin 6. maddesini ileri sürerek, askeri mahkemeler önünde hakkaniyete uygun olarak yargılanmadıklarını iddia etmektedirler.

67. Mahkeme, Buldu aleyhinde yürütülen ve 29 Mayıs 2007 tarihinde Askeri Yargıtay tarafından verilen kararla sonlandırılan davayla ilgili başvurunun, 17 Mart 2008 tarihinde, yani söz konusu tarihten itibaren altı aydan uzun süre geçtikten sonra yapıldığını gözlemlemektedir. Dolayısıyla başvuranın şikâyeti, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmelidir.

68. Mahkeme, diğer davalarla ilgili olarak, Buldu'nun, ilk derece mahkemesi tarafından verilen kararlara karşı yaptığı temyiz başvurularının sonucu hakkında herhangi bir belge sunmadığını gözlemlemektedir. Dolayısıyla Mahkeme, bu davalara ilişkin genel bir değerlendirme yapabilecek ölçüde olmadığını - ve ulusal mahkemeler tarafından verilmiş veya verilecek kararlar hakkında herhangi bir öngöründe bulunamayacağı kanısındadır. Bu sebeple başvurunun söz konusu kısmı açıkça dayanaktan yoksundur ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. ve 4. maddeleri uyarınca reddedilmelidir.

69. Mahkeme, başvuranlar Ölgün ve Umdü'nün şikâyetleriyle ilgili olarak, bu başvuruların da başlangıçta askeri mahkemeler önünde yargıldıklarını gözlemlemektedir. Hal böyleyken Mahkeme, sivillerin yargılanması için askeri mahkemelerin yetkisinin kaldırılmasını kapsayan 5 Ekim 2006 tarihinde yürürlüğe giren 5530 sayılı Kanunun kabul edilmesinin

ardından, başvuranların aleyhlerinde yürütülen davaların, adli yargı organlarına, yani sırasıyla İzmir Sulh Ceza Mahkemesi ve Hatay Sulh Ceza Mahkemesine sevk edildiklerini dikkate almaktadır (yukarıdaki 48-51 ve 56-58 no.lu paragraflar). Mahkeme, yine, söz konusu başvuranların savunma dilekçelerini yukarıda belirtilen mahkemelere sunduklarını ve bu mahkemelerin, söz konusu dilekçeleri kendi bünyelerinde yapılan müzakereler sırasında incelediklerini tespit etmektedir. Mahkeme, somut olayda, askeri hâkimlerin katıldığı usuli işlemlerin niteliği göz önüne alındığında, ceza mahkemelerinin söz konusu işlemleri yeniden ele almalarının kesinlikle zorunlu olmadığı kanaatindedir (bk., *mutatis mutandis*, *Ceylan/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 68953/01, 30 Ağustos 2005). Bu sebeple Mahkeme, adli yargı organları önünde gerçekleştirilen işlemlerin, belirli bir süre boyunca başvuranları yargılayan askeri mahkemelerin bağımsızlığına ve tarafsızlığına ilişkin olarak başvuranların makul şüphelerini gidermek için yeterli olduğu kanısındadır. Dolayısıyla şikâyetin bu kısmı, açıkça dayanaktan yoksundur ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmelidir.

2. Başvuran Görmez Hakkında

70. Mahkeme, Görmez'in genel olarak birçok davaya atıfta bulunmasına rağmen, Mahkeme'ye sadece Askeri Yargıtay tarafından 27 ağustos 2008 tarihinde onanan tek kararı sunduğunu gözlemlemektedir (yukarıdaki 35. paragraf). Sonuç olarak Mahkeme, bu davayı inceleyecektir.

C. Sonuç

71. Mahkeme, Sözleşme'nin 3, 5, 6, - bu hüküm, sadece başvuran Görmez aleyhinde yürütülen tek yargılama için geçerlidir (yukarıdaki 70. Paragraf) -, 7, 9. ve 13. maddelerine ilişkin şikâyetlerin, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi anlamında açıkça dayanaktan yoksun

olmadıklarını ve herhangi bir kabul edilemezlik gerekçesiyle bağdaşmadıklarını tespit ederek, söz konusu şikâyetlerin kabul edilebilir olduğuna karar vermiştir.

II. SÖZLEŞME’NİN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

72. Tüm başvuranlar, orduda askerlik hizmetini yerine getirmeyi reddetmeleri nedeniyle, fasılasız olarak nitelendirdikleri ceza soruşturmalarına ve cezalara tabi tutulduklarını iddia etmektedirler. Üstelik başvuranlar, genel olarak, söz konusu yargılamalar sırasında maruz kaldıkları muameleden şikâyet etmektedirler. Başvuranlar bu bağlamda Sözleşme’nin 3. maddesini ileri sürmektedirler, söz konusu hüküm aşağıdaki gibidir:

“Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı cezâ veyâ işlemlere tâbi tutulamaz.”

73. Hükümet bu iddiaya itiraz etmektedir. Hükümet, söz konusu ceza davalarının, başvuranlar tarafından Askeri Ceza Kanunu’nun ihlal edilmesi sonucunda açıldığını ileri sürmektedir. Hükümet, başvuranlar Buldu ve Umdü’nün durumlarının, biri terhis edildiği, diğeri ise sağlık sorunları nedeniyle askerlik hizmetini yerine getirmeye elverişli olmadığı için askerlik hizmeti alalına girmediğini eklemektedir.

74. Mahkeme, Anayasa’nın 72. maddesi ve Askerlik Kanunun’un ilk maddesi gereğince, Türkiye vatandaşı olan ve vatan hizmetine elverişli olan her erkeğin askerlik hizmetini yerine getirmeye mecbur olduğunu gözlemlemektedir. Mahkeme, askerlik hizmeti yerine sivil hizmette bulunma imkanının olmaması nedeniyle, inançlarına bağlı kalmak amacıyla vicdani retçilerin, askere alımlarını reddetmekten başka bir imkanı bulunmadığını tespit etmektedir. Mahkeme ayrıca, makamların başvuranlara

aleyhinde açtıkları birçok ceza soruşturması, bu soruşturmalardan kaynaklanan cezaların sonuçları, kovuşturma ve hapis cezalarının katlanması ve hayatları boyunca kovuşturulma olasılığı dolayısıyla, başvuranların bir çeşit "medeni ölüme" maruz bırakıldıklarını dikkate almaktadır. Mahkeme, *Ülke/Türkiye* Kararında, bu durumun Sözleşme'nin 3. maddesiyle uyumsuz olduğuna hükmetmiştir (No. 39437/98, § 63, 24 Ocak 2006). Mahkeme, bu değerlendirmelerin mevcut somut olay için de geçerli olduğunu gözlemlemektedir.

75. Bu bağlamda Mahkeme, askeri üniformayı giymeyi reddetmeleri sebebiyle, tüm başvuranların aleyhlerinde açılmış çok sayıda ceza soruşturması bulunduğunu tespit etmektedir. Mahkeme, ilgililer hakkında ard arda verilen mahkumiyet kararlarının ve cezaların, şüphesiz onları utanç verici ve aşağılayıcı bir duruma düşürdüğü kanaatindedir (yukarıda anılan *Ülke*, § 59). Bu sebeple Mahkeme, somut olayda içtiğini bertaraf etmesi için herhangi bir neden görmemektedir.

Ayrıca Mahkeme, birinin terhisine ve diğerinin askerlik hizmetini yerine getirmeye elverişsiz olmasına ilişkin kararlar verilmiş olmasaydı, başvuranlar Buldu ve Umdü'nün, belirsiz bir süre boyunca uzama ihtimali bulunan bir dizi kovuşturma ve ceza konusu olacaklarını dikkate almaktadır (aynı anlamda bk., *Savda/Türkiye*, No. 42730/05, § 83, 12 Haziran 2012).

76. Mahkeme, bir önceki paragrafta yer alan tespitler bakımından, Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edildiğine ilişkin diğer iddiaların gerçekliğini doğrulamakla yükümlü olmadığı kanısındadır.

77. Bu koşullar altında, yukarıda belirtilen unsurlar, Mahkeme'yi, başvuranların askeri hizmetlerini yerine getirmeyi reddetmeleri sebebiyle maruz kaldıkları ceza soruşturmalarının ve cezaların, bütünüyle ele alındıklarında ve tekrarlanan nitelikleri ve ağırlıkları dikkate alındığında, küçük düşürücü ve insanlık dışı bir niteliğe sahip olan muameleler teşkil etmektedirler.

78. Mahkeme, yukarıda belirtilenler ışığında, Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmaktadır.

III. SÖZLEŞME’NİN 9. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

79. Başvuranlar, askerlik hizmetini yerine getirmeyi reddettikleri için kendilerine birbiri ardına hükmedilen cezaların, Sözleşme’nin 9. maddesini ihlal ettiğini ileri sürmektedirler, söz konusu hüküm aşağıdaki gibidir:

“ 1.Herkes düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, din veya inanç değiştirme özgürlüğü ile tek başına veya topluca, açıkça veya özel tarzda ibadet, öğretim, uygulama ve ayin yapmak suretiyle dinini veya inancını açıklama özgürlüğünü de içerir.

2.Din veya inancını açıklama özgürlüğü ancak kamu güvenliğinin, kamu düzenin, genel sağlığın veya ahlakın ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için demokratik bir toplumda zorunlu tedbirlerle ve yasayla sınırlanabilir. ”

A. Uygulanabilirlik Hakkında

80. Hükümet, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu’nun içtihadına dayanarak, Sözleşme’nin 9. maddesinin somut olayda uygulanmasının mümkün olmadığını gerekçe göstermektedir.

81. Başvuranlar bu iddiaya itiraz etmektedirler.

82. Mahkeme’nin, yakın zaman önce, Sözleşme’nin 9. maddesinin vicdani retçiler için uygulanabilirliğine ilişkin içtihadını yeniden ele alma imkanı olmuştur (*Bayatyan/Ermenistan* [BD], No. 23459/03, §§ 98-111, AİHM 2011, yukarıda anılan *Feti Demirtaş*, §§ 95-97 ve *Erçep/Türkiye*, No. 43965/04, §§ 46-48, 22 Kasım 2011). Mahkeme, askerlik hizmetini yerine getirmeyi reddetmenin, orduda hizmet etme yükümlülüğü ile bir kişinin vicdanı veya dini ya da başka nitelikte olan samimi ve derin inançları arasında ciddi ve aşılamaz bir çatışma gerekçe gösterilmesi durumunda, bu karşı çıkmanın, Sözleşme’nin 9. maddesiyle sunulan güvencelerin uygulanması için yeterli derecede bir güce, ciddiyette, uyuma

ve öneme ve ulaşan bir inanç teşkil ettiğini hatırlatmaktadır (daha önce anılan *Bayatyan*, § 110). Mahkeme aynı zamanda, bu hükümden doğan askerlik hizmetini reddetmenin, her davanın kendine özgü koşulları bağlamında incelenip incelenmemesi gerektiği ve incelenirse, hangi ölçüde bunun gerçekleştirilmesi gerektiği hususunu hatırlatmaktadır.

83. Mahkeme, somut olayda başvuruların, silah taşıma gerekliliğinden bağımsız olarak, askerlik hizmetine karşı çıkılması gerektiği inancını taşıyan dini bir grup olan Yehova Şahitleri'ne dahil olduklarını gözlemlemektedir. Dolayısıyla Mahkeme'nin, ilgililerin askerlik hizmetini yerine getirmeye karşı olmasının altında yatan samimi dini inançların, aşılabilir ve ağır bir şekilde askerlik yapma zorunluluğuyla bu bağlamda çatıştığı konusunda hiçbir tereddütü bulunmamaktadır (aynı anlamda bk. anılan *Bayatyan*, § 111). Mahkeme, Sözleşme'nin 9. maddesinin somut olayda uygulanabilir olduğu sonucuna varmıştır.

B. Esas Hakkında

84. Mahkeme, başvuranlar Buldu ve Görmez'in, askerlik hizmetlerini yerine getirmemekte ısrar etmelerine rağmen birçok defa birliklerine katıldıklarını ve bahse konu olaylar nedeniyle yargılandıklarını ve cezalandırıldıklarını gözlemlemektedir. Mahkeme diğer taraftan, başvuranlar Ölgün ve Umdu'nun farklı celp dönemleri için bakaya kalmak suçundan haklarında kamu davaları açıldığını ve ceza aldıklarını tespit etmektedir. Mahkeme'ye göre, Yehova şahidi olarak başvuranların vicdani nedenlerle askerlik hizmetini yerine getirmeyi reddetmeleri, kesinlikle dini inançlarının bir göstergesidir (anılan *Bayatyan*, §112). Mahkeme, başvuranlara davranışları gerekçe gösterilerek birbiri ardına verilen cezaların ve ilgililerin inançları sebebiyle askerlik hizmetini yerine getirmeyi reddetmeleri dolayısıyla ömür boyu yargılanabilecekleri riski, Sözleşme'nin 9. maddesi tarafından güvence altına alınan dinini açıklama

haklarına müdahale olarak incelendiğinden şüphe etmemektedir (anılan *Feti Demirtaş*, §98).

85. Mahkeme, bu türden bir müdahalenin, Sözleşme'nin 9. maddesinin 2. paragrafı bakımından meşru bir amaca veya amaçlara yönelik olarak ve “demokratik bir toplumda gerekli” olduğu için “kanunla öngörülmediği” takdirde, bu maddeyi ihlal ettiğini hatırlatmaktadır (diğerleri arasında bk., *Buscarini/San Marino* [BD], No. 24645/94, § 34, AİHM 1999-I).

Müdahalenin Gerekçesi Hakkında

a) Yasayla Öngörülen Bir Müdahale

86. Başvuranlar, yasayla öngörülmediğini iddia ettikleri müdahaleden şikâyet etmektedirler. Ayrıca başvuranlar, ne olağan Ceza Kanunu'nun ne de ACK'nın, dini inançlar sebebiyle askerlik hizmetinin yerine getirilmesinin reddedilmesinin suç sayan hükümler içermediğini belirtmektedirler.

87. Hükümet bu bağlamda herhangi bir gerekçe ileri sürmemiştir.

88. Mahkeme, Sözleşme'nin 3. maddesi bağlamında, Türkiye'deki yasal çerçevenin, dini inançlar nedeniyle askerlik hizmetinin yerine getirilmesinin reddedilmesinden kaynaklanan durumları uygun şekilde düzenlemek için yeterli olmadığı hususunu daha önce de dikkate aldığını hatırlatmaktadır (daha önce anılan *Ülke*, § 61). Mahkeme, her halükarda, başvuranlar aleyhinde alınan tedbirlerin yasayla öngörüldüğü varsayılsa da, söz konusu tedbirlerin, aşağıda belirtilen gerekçelerle, Sözleşme'nin 9. maddesine aykırı olduğunu gözlemlemektedir (aşağıdaki 92-93. paragraflar).

b) Meşru Amaca veya Amaçlara Yönelik Olarak Yapılan Bir Müdahale

89. Mahkeme, öncelikle başvuranlar aleyhinde alınan tedbirlerin, Sözleşme'nin 9. maddesinin 2. fıkrasında belirtilen gerekçelerden biriyle haklı gösterilebildikleri varsayılsa bile, aşağıda belirtilen gerekçelerle, demokratik bir toplumda ne olursa olsun gerekli görülemeyecekleri kanaatindedir (aşağıdaki 92-93. paragraflar).

c) Demokratik Bir Toplumda Gerekli Olan Bir Müdahale

90. Mahkeme, somut olayda yukarıdaki 83. paragrafta yaptığı tespiti – yani Yehova Şahitleri olan başvuranların samimi dini inançları sebebiyle askerlik hizmetinden muaf tutulmayı istediklerini - dikkate alarak, güçlü ve ikna edici gerekçelerin, ilgililerin muaf tutulma taleplerini haklı çıkardıklarından şüphe duymamaktadır. Mahkeme diğer taraftan, ilgililerin genel olarak vatandaşlık görevlerini yerine getirmeyi asla reddetmediklerini dikkate almaktadır. Mahkeme ayrıca, başvuranların, ciddi gerekçelerle, vatandaşlar üzerindeki yükümlülüğü, zorunlu askerlik hizmetini yerine getiren yurttaşlarıyla eşit şartlarda paylaşmak istediklerini tespit etmektedir. Halbuki, Mahkeme zorunlu askerlik hizmeti yerine sivil hizmette bulunma imkanının öngörülmediğini ve başvuranların ceza soruşturmalarına tabi tutulduklarını tespit etmektedir.

91. Mahkeme, mevcut davanın konularına benzer konularda davaları incelemiş olduğunu ve bu vesileyle Sözleşme'nin 9. maddesinin ihlalini tespit ettiğini hatırlatmaktadır (anılan *Erçep*, §§ 54-65 ve anılan *Feti Demirtaş*, §§ 107-115). Mahkeme özellikle, Türkiye'de yürürlükte olan zorunlu askerlik hizmeti sisteminin, vatandaşlara, vicdani retçiler için önemli sonuçlar doğurabilecek bir yükümlülük getirdiği sonucuna varmıştır: söz konusu sistem, aslında vicdani gerekçelerle herhangi bir muafiyete izin vermemektedir ve – başvuranlar gibi – askerlik hizmetini yerine getirmeyi

reddeden kişilere ağır cezalar verilmesini gerekli görmektedir. Daha ayrıntılı olarak Mahkeme, *Erçep* Kararında (anılan § 80), *obiter dicta*, Sözleşme'nin 9. maddesi tarafından güvence altına alınan hakkın ihlal edilmesinin, bir yandan vicdani retçilerin statüsüne ilişkin olarak var olan yasal çerçevenin yetersizliğinden, diğer yandan askerlik hizmeti yerine sivil hizmette bulunma imkanının verilmemesinden ileri gelen yapısal bir sorundan kaynaklandığı kanaatine varmıştır. Bu değerlendirmeler, somut olay için de geçerlidir. Mahkeme, yukarıda belirtilen yapısal sorunları çözmek için gerekli olan yasal tedbirlerin henüz ele alınmadığını dikkate almaktadır.

92. Mevcut davada Mahkeme, değerlendirmesine sunulan tüm unsurlar ışığında, Hükümetin, kendisini yukarıda belirtilen davalarda varılan sonuçtan farklı bir sonuca götürebilecek herhangi bir olgu veya gerekçe sunmadığı kanısına varmıştır. Mahkeme, konu hakkındaki içtihadını dikkate alarak, somut olayda askerlik hizmetini yerine getirmeyi reddetmeleri nedeniyle başvuranlar aleyhinde alınan tedbirlerin, Sözleşme'nin 9. maddesi anlamında demokratik bir toplumda gerekli olmayan bir müdahale içerisinde tahlil edildiği kanısına varmaktadır.

93. Dolayısıyla, bu hüküm ihlal edilmiştir.

IV. SÖZLEŞME'NİN 6. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

94. Başvuran Görmez, sadece askeri yetkililerden oluşan bir mahkeme önünde yargılanmaktan şikâyetçidir ve sivil bir vatandaş olarak -kendi nazarında- bu sebeple, ceza yargılamasının hakkaniyete uygun olmadığını ileri sürmektedir. Bu bağlamda Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasını ileri sürmektedir. Bu hükmün somut olayla ilgili kısımları aşağıdaki gibidir:

“Herkes, (...) cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, (...) bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının (...) hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir. (...)”

95. Hükümet bu iddiaya itiraz etmektedir. Hükümet, bütün başvuruların askeri birliklerine katıldıkları andan itibaren 1623 sayılı Askeri Ceza Kanununa tabi tutulduklarını iddia etmektedir. Hükümet, ilgililerin yasayla kurulmuş olan bağımsız ve tarafsız mahkemeler tarafından yargıldıkları kanaatindedir. Hükümet, 5530 sayılı Kanunun 5 Ekim 2006 tarihinde yürürlüğe girmesinin ardından, bakaya kalmak suçunun askeri mahkemelerin yetkisinden çıkarılarak adli yargı organlarının yetkisi dahiline alındığını eklemektedir.

A. Askeri Mahkeme'nin Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı Hakkında

96. Mahkeme, 27 Ağustos 2008 tarihli nihai bir kararla sonlanan ceza davası çerçevesinde (yukarıdaki 35. paragraf), başvuran Görmez'in emre itaatsizlikte ısrar suçlarından, askeri bir mahkeme tarafından yargıldığını ve mahkum edildiğini gözlemlemektedir.

97. Mahkeme, mevcut davada ileri sürülen şikâyetlere benzer şikâyetleri, daha önce, yukarıda anılan *Feti Demirtaş* ve *Savda Davalarında* da incelediğini hatırlatmaktadır. Söz konusu davalarda Mahkeme, vicdani retçi olan ilgililerin, zorla askere alındıklarını ve askere katıldıkları süre boyunca askerlik sıfatını asla kabul etmediklerini tespit etmiştir (anılan *Feti Demirtaş*, § 122 ve anılan *Savda*, § 108). Mahkeme, aynı şekilde, özellikle kendisinin vicdani retçi olduğunu beyan eden, askerlik hizmetini yerine getirmeyi reddeden ve sadece askeri yetkililerden oluşan bir mahkeme önünde tamamıyla askeri suçlardan yargılanmak zorunda bırakılan bir kişinin ordu mensubu hakimler karşısına çıkarılmak istememesinin anlaşılır bir durum olduğunu belirterek, böyle bir durumda, ordunun dava taraflarından biri olarak görülebileceğini kanısına varmıştır. Ayrıca Mahkeme, bu olgu dolayısıyla ve askeri hakimler tarafından sunulan güvencelerin yetersizliğini dikkate alarak (bk. mutatis mutandis, anılan *Feti Demirtaş*, § 124 ve anılan *Savda*, § 110), bir vicdani retçinin kısmi değerlendirmelerle haksız şekilde yönlendirilen askeri bir mahkemece

yargılanmaktan meşru olarak çekinebileceği kanaatine varmıştır. Mahkeme, vicdani retçinin bu türden bir mahkemenin bağımsızlığı ve tarafsızlığına ilişkin olarak barındırdığı şüphelerin, tarafsız olarak haklı çıkarıldığı sonucuna varmıştır (anılan *Feti Demirtaş*, § 125 ve anılan *Savda*, § 111).

98. Mahkeme, somut olayda, zorla askere alınan ve askerlik hizmeti boyunca asker sıfatını asla kabul etmemiş olan Başvuran Görmez'in durumunun, daha önce anılan *Feti Demirtaş* ve *Savda* davalarında değerlendirdiği durumlardan pek de farklı olmadığını dikkate almaktadır. Dolayısıyla Mahkeme, ilgilinin askeri mahkemenin bağımsızlığı ve tarafsızlığına ilişkin olarak barındırdığı şüphelerin tarafsız olarak haklı çıktığı kanaatindedir.

99. Dolayısıyla Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası ihlal edilmiştir.

B. Yargılamanın Hakkaniyete Uygunluğu Hakkında

100. Başvuran Görmez, makamların, birbiri ardına işlenen suçlara verilen cezalarla ilgili olarak Eski Ceza Kanununun 80. maddesini, kendi durumuna uygulamadıkları gerekçesiyle, ayrıca aleyhine yürütülen ceza davalarının hakkaniyete uygunluktan yoksun olduğundan şikâyet etmektedir.

101. Mahkeme, başvuranın, bu şikâyetle ilgili olarak, mevcut davada incelenen diğer şikâyetlere ilişkin olan aynı olguları dayanak gösterdiğini tespit etmektedir (özellikle bk.yukarıdaki 92-93. paragraflar). Mahkeme dolayısıyla, iddia edilen hakkaniyete uygunluktan yoksunluk hakkındaki şikâyetle ilgili olarak ayrıca karar verilmesinin gerekli olmadığı kanısındadır.

V. İDDİA EDİLEN DİĞER İHLALLER HAKKINDA

102. Başvuranlar, birçok defa kendi nazarlarında sivil vatandaşları yargılamak için yetkili olmayan askeri mahkemeler tarafından

tutuklandıklarını ileri sürmekte ve bu özgürlükten yoksun bırakmaların iç hukukta yürürlükte bulunan yasal yollarla öngörülmediğini iddia etmektedirler. Başvuranlar ayrıca, kendilerine göre, yasaya uygun olmayan şekilde tutuklu bulunduruldukları süreçler için tazminat talebinde bulunabilecekleri bir başvuru yolu bulunmadığından şikâyet etmektedirler. Başvuranlar bu bağlamda, Sözleşme'nin 5. maddesinin 1. ve 5. fıkralarını ileri sürmektedirler.

103. Başvuranlar ayrıca, Sözleşme'nin 7. maddesi alanında, suç teşkil etmeyen eylemler için mahkum edildiklerini gerekçe göstererek, suç ve cezaların kanuniliği ilkesinin ihlal edilmesinden şikâyetçilerdir.

104. Başvuranlar, son olarak, Sözleşme'nin 13. maddesi açısından, maruz kaldıklarını ileri sürdükleri kovuşturma ve ceza döngüsüne son vermelerine imkan sunabilecek etkin bir başvuru yolunun bulunmamasından şikâyet etmektedirler.

105. Mahkeme, başvuranların, bu şikâyetleri ile ilgili olarak, mevcut davada incelenen diğer şikâyetlere ilişkin olan aynı olguları dayanak gösterdiklerini tespit etmektedir (özellikle bk. yukarıdaki 92. paragraf). Mahkeme aynı şekilde, başvuranların maruz kaldıkları muamelelerin tümünün, Sözleşme'nin 3. maddesini ihlal ettiğinin altını çizmektedir. Mahkeme, yukarıda belirtilenler ışığında, Sözleşme'nin 5., 7. ve 13. maddelerine ilişkin şikâyetler hakkında ayrıca karar verilmesine gerek olmadığı kanısındadır.

VI. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

106. Sözleşme'nin 41. maddesi uyarınca,

“Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırıabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder ”

A. Tazminat

107. Başvuranlar Buldu, Görmez, Ölgün ve Umdü, maruz kaldıkları manevi zarar karşılığında, sırasıyla 12.000 avro (EUR), 15.000 EUR, 7.000 EUR ve 5.000 EUR talep etmektedirler.

108. Hükümet, bu talepleri aşırı olduğu kanaatindedir.

109. Mahkeme, konu hakkındaki içtihadı ışığında (daha önce anılan Feti Demirtaş, §133 ve daha önce anılan Erçep, §§ 79-80), manevi zarar bağlamında başvuranlara talep edilen miktarların ödenmesi gerektiği kanısındadır. Dolayısıyla Mahkeme, Buldu, Görmez, Ölgün ve Umdü'ya sırasıyla 12.000 EUR, 15.000 EUR, 7.000 EUR ve 5.000 EUR ödenmesine karar vermiştir.

B. Masraf ve Giderler

110. Başvuranlar Buldu, Görmez, Ölgün ve Umdü, yerel mahkemeler ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde yapmış oldukları masraf ve giderler için, sırasıyla 5.450 EUR, 11.450 EUR, 9.400 EUR ve 3.650 EUR talep etmektedirler. Bu taleplere dayanak olarak başvuranlar, yerel mahkemeler ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde avukatlarınca yapılan ödeme ve çalışmaların detaylı bir listesini tebliğ etmişlerdir.

111. Hükümet, bu taleplerin aşırı olduğu kanısındadır.

112. Mahkeme içtihadına göre, başvuran sadece bu masrafların oranının makul niteliği, söz konusu harcamaların gerekliliği ve haklılığı ölçüsünde bu miktarları elde edebilir. Mahkeme, somut olayda kendisine sunulan belgeleri ve içtihadını dikkate alarak, tüm masraflar dahil olmak üzere, Başvuranlar Buldu, Görmez ve Ölgün'ün her birine 5.000'er EUR ve Başvuran Umdü'ya 3.650 EUR ödenmesinin makul olduğu kanısındadır.

C. Gecikme Faizi

113. Mahkeme, gecikme faizinin, söz konusu miktarlara Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygulanmasıyla hesaplanmasına karar vermiştir.

MAHKEME, BU GEREKÇELERLE, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvuranlar Buldu, Ölgün ve Umdu'nun ileri sürdüğü, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasına ilişkin şikâyetin kabul edilemez ve başvurunun geri kalan kısmının kabul edilebilir olduğuna;
2. Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edildiğine;
3. Sözleşme'nin 9. maddesinin ihlal edildiğine;
4. Görmez'in davasını yürüten askeri mahkemenin bağımsızlık ve tarafsızlıktan yoksun olması nedeniyle, başvurusunda Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının ihlal edildiğine;
5. Sözleşme'nin 5, 7, ve 13. maddelerine ilişkin şikâyetlerin ve Başvuran Görmez'in aleyhinde yürütülen davanın hakkaniyete uygunluk hakkında olması dolayısıyla, Sözleşme'nin 6. maddesine ilişkin şikâyetin ayrıca incelenmesine gerek olmadığına;
6. a) Davalı Devletin başvuranlara, Sözleşme'nin 44. maddesinin 2. fıkrasına uygun olarak, kararın kesinleştiği tarihten başlamak üzere üç ay içerisinde, ödeme tarihinde geçerli olan döviz kuru üzerinden Türk lirasına çevrilmek üzere aşağıda belirtilen miktarları ödemekle yükümlü olduğuna;

i. başvuranların manevi zararları karşılığında, her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere, Buldu'ya 12.000 EUR (on iki bin avro), Görmez'e 15.000 EUR (on beş bin avro), Ölgün'e 7.000 EUR (yedi bin avro), Umdü'ya 5.000 EUR (beş bin avro) ödenmesine,

ii. yargılama masraf ve giderleri karşılığında, her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere, başvuranlar Buldu, Görmez ve Ölgün'ün her birine 5.000'er EUR (beş bin avro) ve Başvuran Umdü'ya 3.650 EUR (üç bin altı yüz elli avro) ödenmesine,

b) belirtilen sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapıldığı tarihe kadar, bu miktarlara Avrupa Merkez Bankası'nın söz konusu dönem için geçerli olan marjinal kredi faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;

7. Başvurunun geri kalan kısmı için adil tazmin taleplerinin reddedilmesine

karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca dilinde tanzim edilerek, Mahkeme İÇtüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. fıkraları uyarınca, 3 Haziran 2014 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdürü

Guido Raimondi
Başkan